

A „KELET” előfizetési díja:

Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva

Egész évre	16 frt.
Félévre	8 „
Negyedévre	4 „
Egy óra helyben	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik a „Kelet” mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Szerkesztői szállítás:

Főttér 4-ik szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzandók.

AZ ÉRTÉKESBB CZIKKEK DIJAZTATNAK.
Kéziratok nem adatnak vissza.

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

Hirdetési díjak

Határozott hasznosított garmond sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppellik Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus den Wollzeile 36.) Haasensteint és Volger (Wallisch, gasse 10.) End. Mosse Publicistische Bureau Budapest. Haasensteint és Volger hirdetés közv. irodája, Weiss Mór hirdetések felvétel irod. Bécsben Wollzeile 18. és Budapest Szerviztér 5. sz.

Nyitóléti cikkek

garmond sora után 25 kr. fizetendő.

Kiadóhivatal:

Kolozsvár, 1879. jan. 18.

(?) Az osztrák képviselőház ismét nagy-kig úszik a berlini szerződés fölötti vitában, bár nyilván sokkal kevesebb érdekeltséget tudna keltetni a tárgyalások iránt most, mint akár folirata vitája, akár a delegationalis ülészek idejében. Nem csoda, hisz, csakugyan embernek kell lennie a talpán, a ki még valami rántja és figyelemreméltót most már e kérdésben mondani bír.

Az ügy mind inkább s inkább a gyakorlat kérdéssé válik — az elméleti discussiók stadiumából végkép kinőtt s így ugynevezett nagy beszédek tartására alig is fog alkalmat nyújtani, ha, csak Lustkandl, a jog-eljárás elméletének nagy mestere, ki nem rántja és figyelemreméltót most már e kérdésben mondani bír.

Még, ha az illetékeségi kérdés is fontos, talán nagyobb kíváncsisággal tekintethetnek Bécs felé; de az osztrák ide vonatkozó törvény oly világosan szól, hogy a kísérlet, mellyel a kormány a szerződést kiakarta a parlament hatásköréből vonni s csak, mint mellékleti okmányt akarta volna tekintetni, mindjárt lelegelejn és majdnem egyhangu határozattal megbiúsított. Más kérdés, ha helyese-e az ily természetű nemzetközi szerződések helybenhagyását a népképviselőnek fontartani s lehetséges-e egyáltalán diplomatiát és külpolitikát üzni, a midőn a többi szövetkező fél nem biztos a felől, ha az egyik rész törvényhozása nem fog-e egy kezesvénnyel megsemmisíteni minden megállapodást, és kérdés ismét, ha a parlament debattok körébe áthelyezett e diplomacia nem fog-e még több bonyodalmat és összeütközést előidézni a népek életében, a kormányoknak más kisegítő eszközről kellő gondoskodni, hogy szavuknak és törekvéseiknek nyomátokat birjanak a többiek előtt szerezni. De minden, ma legalább, minden gyakorlati következmény nélkül szükülködő theoretizálás, mert tény, hogy az osztrák kormány — eltérőleg a magyartól — a visszavetési jogot is megadja a törvényhozásnak a nemzetközi ilyeszerű szerződésekre nézve is.

De ha így el kell ismernünk az osztrák parlamentnek jogát e vita folytatásához, azt, viszont, a mi kedves sógoraink sem tagadják, hogy ez a tárgyalás ma már fölöttébb hasonlít a császár szakállá fölötti vitához. Ezt maga a bizottsági külv. vélemény szerkesztői és szószólói is érezni látszanak, a midőn minden izgat, még leghívebb barátai sem mernek Rikárd ellen tenni; a fájdalom gúnyjával meintegeti s halandónak nevezi őket és magára hagyatva érezvén magát, kétségbeesett lélekkel ő egymaga támad a nyílt utcán Rikárdra? Egy maga és kétségbeesett lélekkel a földhangozt lelki állapot érzékeny gyöngeségével, a piros róza párt leghívebb nemeseitől is elhagyatva! Ez egyik fontos motívum a valószínűtlennek tetsző jelenethez!

Rikárd Anna kétségbeesett lelkiületével, dühösségével, átkozódásaival szemben, az ártatlanságban nyugodt kébel nyájashangu szavaival igyekszik lecsillapítani a nő fellázadt kedély hullámain, majd csipős élezzekkel, a legvastagabb cynismussal, sophismák szűrő fegyverével veri vissza Anna átkozódásait a boszútól viharozó kébel tengerébe, hogy a melyből származott, abba fulladjon Anna jobb szellemi része is, melynek megsemmisítése után remélheti csak Rikárd, hogy ő Annát megnyerheti!

A gondolkodó őzt előbb megzavarni, a szellemi öröklékötnei és rabbá tenni, a jobb érzést megoltni és a lelkiismeretet elfojtani. Ez az, a mit Rikárd Annával tesz a koporsó előtt való jelenetben? hogy ezelt érjen, hogy Annába az erkölcsi erőt megingassa, hogy verembe csalva, az erkölcsi hibába — bűnbe süllyessze.

És mily könnyedén, mily játsziassággal, mily ördögi kedélyvel himbálódzik s ecéna szédítő mélysége fölött?!

A fizikai erő experimentálójával szemben szeretném a szellemi erő ördögi experimentálójának elnevezni Shakspeare e problematikus lélektani scénáját, mely két szellemi erő küzdelme, összeütközése, és a melyből az egyik erő (a Rikárdé) marad fenn diadallal, mint, egy új fölfedezés, egy új tényező. — Oly borzasztóan szép szép és hatalmas ecéna, mint Lear-ben a vihar-jelenet.

„Édes szent, légy kegyes, ne átkozódjál”,

Kinosan érzi, hogy hiában átkozódik, hiá-

den oppositionalis törekvésük is csak annyira terjed, hogy a szerződés ne csak egyszerűen, mint a bizottság egy főnyi többséggel hozott határozata akarja, hanem a Reichsrath múlt évi folirata való hivatkozással vétessék tudomásul s így, — miután ama folirat meg lehetős erős kifejezésekkel nyilatkozott az occupatio valószínű veszélyes következményeiről — bizalmatlansági nyilatkozattal a kormány iránt, a mely, nota bene, Bécsben — nincs. A negyven szónok, tehát, kik már eddig is a szerződés tárgyalására magukat folirattal, épen csak a híreért fogják a magok oratóját leóróltni, s még ha a kisebbségi vélemény a plenumban többségre vergődnek is, nem tudjuk micsoda practicus eredménnyel dicsekedhetnek a bizalmatlankodók.

A parlament ugyanis megbuktathatja a maga miniszteriumát, a mely jelenleg nem existál, de nem buktathatja meg a külügyért, a ki a delegációkkal már leszámolt s legkevésbé a tényeket, a melyek nem is csak monarchiákra, hanem egész Európára nézve immár oly stadiumba jutottak, a honnan, talán még a híres Lustkandel sem fogja visszaorolni. Ellenben, igen is bele segítheti magát a Reichsrath igen könnyen, mint tegnapi táviratunk jelzé is, egy Hohenwarth-miniszterium aerájába, melynek ize még ma is szájunkban lehet, mind a Lajthán-tuliaknak, mind az innenieknek, ex anno domini MDCCCLXVI.

Az európai parlamentáris viszonyok s a népjogok megnyirbálására törekvő hajlam mind határozottabban szinben föllépő symptomai amugy is napról-napra sokasodnak valóban nagyon vérmes reményűnek kell annak lennie, a ki a história által annyiszor gyűjtött tapasztalatok mellett is meri hinni, hogy e tendenciák parlamentari viták által leküzdhetők lesznek. Az ifjúkori ábrándok, melyek a népeket csak úgy ragadják, mint az egyeseket, az utóbbi harmincz év alatt elroppenhettek, mint egy tündér-álmom s a realismus, mely a közéletben mind inkább uralomra vergődik, a politikát sem kiméli meg hatásától. A pillangó szárnyainak hime lefoszik az érintéstől s az a kéz, mely a népek sorsát Európában közvetlenül vagy közvetve intézni látszik, aligha nagyon kimelgetni fogja ezeket a himeket is, legalább eddigi magartatása alig enged más következtetést vonnunk, mint, hogy Európában mind inkább a kard lép előtérbe s a toll a pókhálós sutba kerül. Vajha csalódnának!

ily mézes szavakkal fordul Annához Rikárd, kinek — mint később maga is mondja — csak durva harci hangja van s ki csak az imént is ily hangon szólt a halottvívók rettentésére.

Annával szemben tehát újra kivetkőzik magából és Rosciusként egy új játékot hoz a színpadra, és oly művészettel, melynek párja nincs, mely csak is Shakspeare lángelméjét megközelítő szellemi erővel oldható meg.

Mint a párját vesztett boszus gerlére, mely cseppnyi epájával vérét akarná megmérgezni — terjeszti ki Rikárd sas szárnyait Annára és haragban izzó lázas szenvedélyt előbb gyöngéd legyintéssel bütyögeti, hogy aztán szárnya alá véve, fészkebe emelje.

Szerelmem ég sas szeméből, mely Annát lefegyverzi s boszu lángját fokonként kioltja, majd ismét a borzalom és undor ridok kérgét a hőszerelem égető hevével olvasztja, míg végre az öngyilkossra is kész kétségbeeséssel részvétre indítva, megnyeri őt!

Anna, a királyi hercege özvegye, a hatalmas Warwick ház elhagyott leánya, a sivatagban egyedül álló gyász hervatag, kinek fájó hangjai, kinos sohajai, átok kiáltással viszhang nélkül vesznek a pusztában — London utcáján, a reménytelenség gyátrélmek örvényében, fölhangolt lelkiállapotának érzékeny gyöngeségében belő esik az erkölcsi hibába és bűtségbeesetten hull a halál vagy az ördög (Rikárd) — az mindegy — karjaiba. Ime a valószínűtlen tetsző jelenet kulcsa!

Ez lélektanilag teljesen igaz, — csak emelkedjünk föl a költő eszméjéhez!

A színpadon csak akkor közelíthetjük meg e lélektani mélységet, e merész költői szárnyalást, ha Anna és Rikárd költőileg művészi felfogása ugyanazon egy kivitel erővel és a legnagyobb tőkéllyel van összejátszva. A legnehezebb és legmesteribb kettős ez a drámai költszetben és a színpadon, de Rikárd alakításában — illetőleg alakos-

— A képviselőház pénzügyi bizottsága jan. 16. d. e. 10 órakor tartott ülésében tárgyalás alá vette a vallás és közoktatásügyi miniszterium költségvetését.

Kautz előadó konstátálja, hogy a 4,126,220 frt rendes, 34,060 frt átmeneti kiadással, 52,800 frt beruházási kiadással és 423,035 frt bevétellel előirányzott költségvetés a múlt évinél 29,449 frttal nagyobb kiadásokat tüntet ki, de 27,153 frttal nagyobb bevételeket is mutat, melyek a számadatok szerint is helyeseknek mondhatók. A bevételek növekedése leginkább az egyetemekenél tapasztalható.

Zsedényi elnök ezen megjegyzésére, hogy a kiadás folytonos emelkedését anyagi viszonyaink mellett nem helyesli, Trefort miniszter válaszolja, hogy nagyobb kiadás csak a dolgok természetes fejlődéséből kifolyólag irányozott elő. Figyelmeztet arra, hogy mennyi szükséges befektetés hiányzik még, mennyi nincs létesítve abból, a minek lenni kellene.

A képviselőház pénzügyi bizottsága jan. 14-ikén a tegnapi lapunkban előadottak után tárgyalta a III. fejezetet. (Országgyűlés.)

A vallás- és közoktatási budget részletes tárgyalásába becsatlakozván a bizottság a központi igazgatás czíme 201.551 forint kiadás, 42.084 forint bevétellel változatlanul elfogadtatott.

A tanulmányi ügyek igazgatása czímnél 211.100 frt kiadással, a tanfelügyelőségnek 175.000 frt kiadással kerülnek szóba, hol a múlt évihez képest 15.000 forintnyi költséggel van előirányozva, Kautz előadó, Wahrman, Csengery és a miniszter rövid felssólalás után a tétel, valamint az egész czim változatlanul elfogadtatik.

A tanintézetek czíme 3,109.978 frt kiadás és 367.268 frt bevétel került tárgyalás alá. A budapesti egyetemnél egy hivatalnok tervezett fizetése meleséből eredt 200 forintnyi pótlék töröltetett.

A pozsonyi egyetem kérdését Kautz Gyula azon alkalomból veté fel, hogy a kolozsvári egyetem még igen sok kiadást fog igényelni s a jelen költségvetés nézete szerint távolról sem felel meg a szükségletnek, de a pénzügyi viszonyok miatt fukarkodnunk kell, s éppen ezért nem helyesli most egy harmadik egyetem felállításának kezdeményezését. Hasonló értelemben szólaltak fel Horváth L., Bujanovits, Csengery, Wahrman és Zsedényi elnök, mindegyikük hangsúlyozván, hogy inkább a meglevőt kell fejleszteni, semhogy új tervekkel foglalkozunk, s hogy a néphevelés fejlesztését ne veszük szem elől a

magasabb tanintézeteknek szellemi és anyagi erőnkön felül való terjeszkedésében.

A József műegyetem dologi kiadásánál a 47,960 forint házbér elfogadtatott ugyan, de Csengery A. indítványára a bizottság utasítottat kívánja a kormányt arra, hogy tekintettel a nagy házbérre oly tervezetet készíttessen és mutasson be a törvényhozásnak, a mely szerint ezen évi összegnek törlesztési összegképen leendő felhasználásával állami tulajdon képező épület emeltessék a műegyetem részére.

Ezután főbb összegei benelöadta a miniszter a néptanítók nyugdíjintézetének jelen állását.

Tanintézetek czímén kisebb fontosságú észrevételek mellett megszavazott a bizottság 3,109.978 frt kiadást, és 367.268 frt bevételt.

Ösztöndíjak és tanulmányi czélok czímén megállapított 73.901 frt kiadás és 1.540 frt bevétel.

Közművelődési czélokra 235.190 frt kiadás és 12.142 frt bevétel szavaztatott meg. Ezenkívül e czim kiadások közé soroltatott az átmeneti kiadásokból az országos képtár 3390 frtnyi biztosítási díja, melyet Lukács Béla egészen törültni kívánt, minthogy szerinte ily biztosítás nem szokásos és tűz esetén a képeket úgy sem lehet visszakapni.

Trefort miniszter, Tisza Lajos, Wahrman és Kautz előadó felszólalásaira azonban, kik részint a képviselőház régebbi határozatára, részint pedig arra hivatkoztak, hogyha ugyanazon képeket nem is, de biztosított összegben más becses kégyűjteményt lehet szerezni, a bizottság az összeget megszavazta azon hozzátétellel, hogy a kormány olcsóbb biztosítási díjat igyekezzék elérni, esetleg a biztosítási határidőnek egy évről több évre kiterjesztésével is.

Ugyanezen fejezetben a magyar történelmi források és emlékek kiadására szánt 15.000 frt Csengery Antal indítványára azon módosítással szavaztatik meg, hogy az egyuttal az irodalom történetét és az adatok feldolgozására is kiterjesztessék.

Egyházi czélokra hat vallásfelekezetnek 294 ezer 500 frt szavaztatott meg.

Nyugdíjak czímén 81,500 frt.

Az átmeneti kiadásoknál változás nem történt; a beruházásoknál azonban a kolozsvári egyetem vegyteni intézelenek építésére előirányzott 25.000 frt töröltetett. A bizottság elvileg elismeri ugyan az intézett épület szükséges voltát az indoklás és a kormány részéről adott felvilágosítások alapján; de bármely összeg megszavazása

kodásai közt is, és még nehezebbé teszi e scénát maga a külső helyzet is, a hely és környezet, a hol s a kik előtt lefolyt.

London utcáján, a megölt király bamvait körül álló nehány nemese és Anna gyászoló hölgyei előtt történik a jelenet, exa merész lélektani processus, ez a tudományos művészettel is csak nagyon nehezen, de mégis megfejthető pszichológiai problema.

Hány Rikárdot láttam, kik úgy elordítottak e scénában és annyira összevissza szabadaltak kezökkel a levegőt, mintha egy oly szikla úriember lettek volna Annával, a hová más szem nem láthatott be, a honnan a hang nem hallható, és nem London nyílt utcáján egy csoportban melletők álló tanuk előtt. Nem lehet ezt menteni a színpad szabadságával, mely sokat megenged: nem azzal sem, hogy amit Rikárd tesz, azt hallgatják Anna kisérői is; — ez az erős és nagyon merész jelenet nem tűri azt, hogy a jelenlevő tanuk, hallgatók s néző környezet hallja és tudja, hogy miről foly a párbeszéd, mert ez csak nehezíti a befolyást, mely annyira benső processus, hogy úgy mondjam: annyira intensív és oly rohamosan fejlődik, foly és megoldódik, hogy Anna a processus izzó kohójában mintegy akarat vesztetett öntudatlan állapotba esik, melybe nem eshetnék, ha Rikárd játéka nyílt hangon és oly gesticulációval volna adva, hogy Anna magához jöhetné, a környezet jelenlétét is észrevehesse, a mire aztán szellemét a bűvérő bilincseiből kiszabadítaná; ezt a processust mindezek láttára és hallatára nyíltan végezve, nem csak hogy erősebbé, de durvává tenné a egyszerű jelenetet és profanizálná Shakspeare tükre és merész jelenetben eléggé kimerítette maga magának a költői és scenikaiszabadságot, — az előadó művészetre bízná a kivitel által azt egyenletessé, valószínűvé tenni.

Nincs itt helye helye külső kifejezésnek sem hangban, sem gesticulációban.

előtt részletes és határozott terv bemutatását várja a minisztertel. Csengery Antal ez esetben a törlesztési kölcsön mellett leendő építést ajánlja.

A közoktatási költségvetésen kívül, a bizottság visszatért a belügyi tárczára. Rakovszky István előadó ugyanis pótlólag két jelentést terjesztett elő a földterhermentesítési alap igazgatósága erdélyi osztályának és az országos levéltárak személyzetében időközben történt változásokról. Ezen változások a költségvetés tetelein nem változtatnak, a levéltárra vonatkozó kimutatás azonban egyuttal kitünteti, hogy a személyzet rendszerezése is fokozatosan azon tervet szerint fejlesztetik, s illetőleg módosítottak, mely az 1877-iki országgyűlésnek be lőn mutatta, s a mely szerint az országos levéltár a különböző levéltárak egyesítése után, s újabb szakbeosztás szerint végleg szervezendő lesz.

A közelebbi ülés holnap d. e. 10 órára tüzetelt ki, napirend: az iparos szakoktatás kérdése, a melyre ugy Kautz Gyula, mint Lukács Gyula jelentettek be indítványokat, ezután az igazságügyi s esetleg a közlekedési tárcza.

Külföld.

Radonitz, montenegrói vajda jelentékeny, csernagorcz hadsereg élén áll s lépéseket tett, hogy Podgoriczát erőhatallommal is elfoglalja. Erről a nagyvezér táviratilag értesülvén, tudatta Lobanoff muszka követtel, ki viszont a csárhoz fordult instructiók végett. A csár aztán azt sürgönyözte Montenegró fejedelmének, hogy tartózkodjék minden erőszakos és támadó fellépéstől és várja be a porta és az albanok közti egyezkedések eredményét.

A német „szájkosár-javaslat” ellen mind nagyobb kezd lenni Németországban az ellenszenv és elégtelenség. Mint hírlik, a snövet-séges német kormányok egy jelentékeny része minden lehető el fog követni annak meghúztatására.

A francia kormány programja, mely 16-án olvastatott fel a kamarákban, a következőket tartalmazza:

A kormány a jan. 5-iki választásokat úgy tekinti, mint helyeslést és bátorítást az ő politikájának, mely abból áll, hogy a közársaság elnökének tekintélye mellett az egyetértés fenntartassék.

Folytatni fogjuk az eddigi külpolitikát. Az országnak egyáltalán nincs szándéka a világot nyugtalanítani: ur akar maradni otthon, békét óhajt, de oly feltétel alatt, hogy méltósága ne szenvedjen csorbát. Részt vettünk a berlini békegyűlésen; mondják, hogy magartatásunk esélyes

Rikárd midőn látja, hogy Anna több és több erőt merít átkozódó kifakadásaira, sőt még Henrik újra vérző sebeit is emlegeti, — a koporsó és Anna közé megy, hogy Annát a bosszut kiáltó, bosszura igénylő látványtól (corpus delicti) és környezettől eltávolítsa; Anna borzad és nem tudja kiáltni Rikárd tekintetét, közeledésére remegve távozik előre, és szikrázó elmés szavaira mindinkább tompulni érzi szellem fegyverét, melylyl már alig tudja visszaverni Rikárd cynikus sophismáit, szuró élezt; végre midőn egy legyőzi szellemerejét és Annahoz tapadva a kétségbeesett szerelmelet játsza, — egy helyre szegyezett, hallgatja Rikárdot, de már nincsenek szavai, dühének ereje fejtogató görösköbe megy át, mely szóhoz nem engedi jutni, sőt még a kezébe adott kardot sem bírja Rikárd szívébe mártani, pedig akarná — s midőn Rikárd, szívé is megostromolta, a göröcs édegek a részvét és bánat melegétől (de nem a szív és szeretet melegétől) táguva, Anna kiejti az éles hogyi kardot kezéből. Ekkor az elnyomott érzések bizonyos reszkező, tompult hangtalanságával, az akaratereinek mintegy szédülésével — kapkodásával, ugyzólván: mámoros tántorgásával, a legyőzött szellem tehetetlenségének magába szorult sötét tekintetével mondja:

„Bár ismerném szíved!”

— — — — —

„Jó, jó, vedd kardodat.”

Rikárd: Viseld azon gyűrűt.

Anna: Elvenni még nem adni.

és midőn Rikárd könyre fakadva így szól:

„E bús teendő tessék arra biznod,

Kinek viselni gyászt több az oka,

— — — — —

Ha e nemes királyt a Chortsey

Klastromban ünnepélylyel ottemtom,

S sirjára bánd könnyet hullaték.”

— — — — —

Anna kiengesztelődvé örvend, hogy ily vesek:

és méltóságos volt; nem fogjuk azt megváltoztatni. Fáradozásaink a béke fenntartására és a berlini szerződés keresztülvitelére lesznek irányozva.

A köztársaság és a többi államok közt fennálló barátsági és bizalmi viszony nem szűnt meg; magatartásunk tekintetében nézetkülönbség nem foroghat fenn.

Az 1871-iki rettentő események folytán élénk és méltó felháborodás uralkodott a bűnös vezetők ellen, de vakeszközöknek köszönhetően kell. A köztársaság elnöke 1877. decz. 14. ke. 1542 személynek kegyelmezett meg. A kegyelmi bizottság méltóan tudta munkáját befejezni, 2225 elítélnek elegendő büntetésüket.

A kormány örökdíj fog az egyház és állam viszonyát szabályozó törvények végrehajtása felett és körülhatárolt és a republikánus intézményekkel szemben ellenséges érzületet tanúsított hivatalnokok ellen.

A kabinet ragaszkodik ahhoz, hogy a kamara minél előbb tárgyalja a vámtarifát, hogy a kereskedelmi szerződés megújítása által alkotott helyzelel ki jussunk.

Törvényjavaslatokat fogunk előterjeszteni az ipari oktatás fejlesztéséről, nagy középítkezések kivételéről, a tudori fokok állami adományozásáról, a kötelező népoktatásról.

A program végül ezeket mondja: A hadsereg újjászervezését a vezérkarról és a csendőrségről szóló javaslatok által be kell fejezni; a katonai főparancsnokságról szóló törvény szigorúan fog végrehajtani, a haditengerészet most szerveztetik újra; a gyarmatok kormányzata lehetőleg közel hozatik a fővárosához. Algier kormányzatát külön törvény fogja szabályozni.

A pénzügyi helyzet az ipari válság daczára jó.

E programot a senatusban a baloldali tetszéssel, a jobboldali szó nélkül, a kamara pedig hidegen fogadta.

A senatus Ladmiralet tbnokot (jobboldali) a senatusnegyedik alelnökévé választotta.

Londonból azt távirják az új Pressének, hogy daczára a muszka tagadásoknak, Suvaloff mégis tapogatózott Salisburyánál az iránt, vajjon hajlandó volna-e Anglia elfogadni Muszkaország mediációját Sir Ali javára és vajjon továbbra is tartatná csapatait Kelet-Ruméliában, mint azt a berlini szerződés meghatározza. Ezen kérdések írásban történtek és Beaconsfield lorddal közöltettek, ki azokra tagadólág válaszolt.

Kolozsvár sz. kir. város és a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara felterjesztése a Kolozsvárt felállítandó bankfiók tárgyában.

Nagyméltóságú pénzügyminiszter ur!

Az 1878. XXV. t. cz. kiegészítését képező egyezmény III. §-ben kötelez az osztrák-magyar bank a jelen évi fejelet hat új fiókot állítani fel a magy. miniszterium által meghatározandó helyeken.

A mint a hírlapok minden ellenmondás nélkül constatalják, az első négy fiók székhelyül Kassa, Zágráb, Győr, Szeged már ki vannak jelölve; maradna tehát még három fiók székhelyének meghatározása, a melyért kétszer háromnál is több város versenyez.

lőnek mutatkozik s távozni akar, majd Rikárd eme kérdésére:

„Mondj búcsuszt!”
komor hangon így válaszolt:

— „Az több mint érdemelőd.
De minthogy megtanitsz, hogyan hízleljek,
Képzeld, búcsut hogy már mondtam is.”
és mint legyőzött, a szívbe tört fegyver sebével távozik el Rikárdtól — megbocsátva, megszánva, de nem megszeretve őt!

Az egész jelenetnek mintegy titkosan, gyors egymásutánál, Rikárd és Annának szorosan egymáshoz való tapadásával, oly fokozatos hévvel, ugyszólván: lázas sietséggel kell folyni, hogy Annának ideje se legyen a maga győngeségében eszméltre jönni Rikárd szellemfegyverének villogtatásával szemben, mely Anna szellemerejét, valamint összes érzését fokozatosan rendben legyőzi, eloldi.

Annának e lélektani processusa a lejtő magasságáról lefelé fejlődik, Rikárd pedig a lejtő magasságára fölfelé tör; lassan indulva — a mily rohamosan halad a csucontra Rikárd, oly rohamosan esik s hull alá Anna! Rikárd Annával szemben oly nagy művészettel játsza ezt a scénát, hogy nem esoda, ha legyőzi a nőt, a mindenektől elhagyatott és elég erkölcsi alappal nem bíró gyöngye nőt.

A verseny — mert hiszen két szellemi erő versenységének is lehet nevezni a scénát — célpontját akkor éri el Rikárd, midőn életét a koczára téve éles hegyű kardját nyújtja Annának, hogy ez oltsa ki lelkét, mely őt annyira imádja.

E momentumot a lehető legnagyobb és legmélyebb igazsággal kell kifejezni, olyan nagyművészettel és oly közvetlenséggel, hogy látszatra se legyen annak, hogy Rikárd színesedik, mert e nagy scénában ez a legvégső csuconpont, melyre Rikárd elért és a melynek tiszta igazsága győzi le Annát.

Nem üres kiabáló hangon, de a szív leg-

Azon városok közt, a melyek a bankfiók felállítására magukat első sorban minősítettnek tartották tartják máig it, ott van Kolozsvár, a volt Erdélyország fővárosa és az erdélyi részek anyagiilag és szellemileg most is iulsulylyal bíró központja.

Valahányszor alkalom nyílt ez ügyben a magyar alkotmányos kormányhoz fordulni, tisztelettel állított kereskedelmi és iparkamara nem mulasztotta el az alkalmat megragadni s a fiókbancok szervezésénél Kolozsvárt a magyar kormány jóakaratu figyelmébe ajánlani. Mindannyiszor szerencsés is volt azon határozott biztatást nyerni, hogy mihelyt a bankügyben az egyezés létrejő, Kolozsvár azon városok közt legelső sorban lesz, a melyek e rég óhajtott intézmény előnyeit élvezni fogják.

A midőn az osztrák-magyar bank létesítéséről kelt törvényzikk életbe léptetésére végül komolyabb lépések történtek, nem készt ezen kereskedelmi és iparkamara esekül szavát újból fölemelni s a földmívelési, ipar- és kereskedelmi m. miniszteriumhoz mult évi október hó 30-ról 1243. sz. a. benyújtott felterjesztésében, hivatkozással az 1873-ban 72. és 619., 1874-ben 925. sz. a. tett folyamodványaira eszedni azon kegyért, hogy a fiók székhelyének meghatározásánál a m. kormány figyelmét Kolozsvár város ne kerülje ki.

E felterjesztésünkre semmi, s így tagadóválaszt sem kaptunk ugyan; de tekintve, hogy a négy első fiók székhelye már el van határozva, és pedig oly váratlan módon, hogy azok közt két oly város is szerepel, a melyek a bankfiók habár korlátolt intézményével bírtak, s így a sok méltányos igények kielégítésénél két várossal kevesebb jöhet tekintetbe, mint a hogy azt a hazai közvélemény várta; tekintve épen azért, a még felállítandó három fiók-intézet iránti jogos versenyét hazánk városainak: ezen alázatos kereskedelmi és iparkamarát méltó aggodalom fogja el a hozandó határozat iránt, s ez aggodalomból bátorságot merit az általa képviselt érdekek megvédése céljából ismételtlen, s most már egyenesen Nagyméltóságodhoz fordulni s alázatos tisztelettel fölkérni, hogy a székhelyek további meghatározásánál Kolozsvár városra nézve a következő körülményeket kegyeskedjék nagybecsű figyelmére méltatni.

Kolozsvár forgalmi jelentőségének megítélésénél mindenekelőtt irányadó azon szempont, hogy bárha megszűnt Erdély fővárosa, tehát adminisztratív központ lenni, de ez országérm. Marosán innen első felének ugy anyagi mint szellemi tekintetben gőczát képezi, innen indul s ide gravitál minden közgazdasági mozzanat. E terület, a mely a kereskedelmi kamara kerületével összeesik, magába öleli Kolozs, Szolnok-Doboka, Beszterce-Naszód, Torda-Aranyos, Maros-Torda, Kis-Küküllő és Alsó-Fehérmegyét, összesen 473 mföldet 1.150.000 lakossal.

E területen következő városok és népesebb községek fekszenek: Kolozsvár (27.000), M.-Vásárhely (13.000), Torda (9000), Gyula-Fehérvár (8000), Beszterce (7500), Décs (6000), Nagy-Enyed (6000), Szamosújvár (5500), Szászrégen (5600), Abrudbánya (4200), B.-Hunyad (3500), Kolozs (3200), Erzsébetváros (2600), Naszód (2500), Ó-Radna (2500), Bethlen (2000), Maros-Ludas (2000), Zalatna (1600), összesen 111,000

melegebb hangján beszél itt Rikárd és igen kicsinyes — sőt szálnalmas föfogás az, ha Rikárd e helyen holmi külső fogással, a haláldöfésre kitért kebel hátravetésével, vagy kézmozdulattal óvatosságot akarna mutatni Anna döfésével szemben, mit Anna észre is vehetne, s értesülne belőle, hogy csak szó és nem való tett; de Rikárd sokkal eszélyesebb is, mert csak akkor használja e fegyvert maga ellen, mikor már féllg legyőzte Annát; ő akkor már bizonyosra koczakázik — játszik, tartja a tételt, mikor éles hegyű kardját Anna kezébe adja s kitért kebelével várja tőle a halálos döfést, mert hisz ép ezért mondja, hogy Anna feledése (bocsánata) nélkül jobb neki a halál, mint az élet! Ennek tehát ki kell zárni minden látszatot arra nézve, hogy nem valóság, hanem komédia.

Legyen csak művészi tökélylyel előadva e merész szárnyalású scena, és Shakspeare mély eszményének értelmében keresztült vive — bizony az olyan lelkiállapotú nő, mint Anna, ez a gyász hervatag szál a sivatagon, meghajlik Rikárd szenvedélyének orkánja előtt.

A legyőzött (nem megbódított) Anna eltávoztása után Rikárd ismét Rikárd lesz és a hátterben álló gyászkiérethez oda dobva parancsolja, hogy vigyék el a holttestet.

Magára marad és a diadalézés tomboló féltelenségével riad föl lelkében, maga is elképedő ámulattal állván e győzelem, és siker bihetetlen valódisága előtt! Biróvá teszi önnön magát — saját cselekedete ellenében; bevádolja magát saját maga előtt s e lelki bírósága éle hurcolja Annát is, szembe állítván tettét a magával s kivonva belőle a következtetést, Annát elítéli, magát fölmenti és bősziült riadással arczul csapja az egész erkölcsi rendet, melynél ő több, sőt jobbia, és kiszakítja magát az emberi és természeti törvények kötelékéből, hogy följé helyezze magát és rajtok uralkodjék.

Lelkét így eláztatva, iszonyu gúnyt úz saját külsőjevel ia és maró sarcasmussal így szól a naphoz:

Jakossal, a kik a kerület összes népességének 10%-át teszik s a polgári osztály zömét képezik, s mint ilyenek bírnak mindazon igényekkel és kellékekkel, a melyek a pénz- és hitelintézetek felállítását indokolták, sőt szükségessé teszik. Bizonyítéka ennek az is, hogy a felemlített helyek mindenikén egy, sőt két pénzintézet létesült is.

Az összes lakosságból kereskedéssel foglalkozik önállóan 3124, gyár- és kézműiparral 13,868, amazoknál a segédmunkások száma 2017, emezeknél pedig 15.719.

A törvényeskéleg bejegyzett czégek száma a kamarakerületben összesen 765-re megy.

A gyár-ipart képviseli: 59 szeszgyár, a melyek a mult évben 572 ezer 685 fnt szeszadót fizettek;

1 szesz finomító gyár, a mely naponként 60 hektoliter szeszet finomít;

11 műmalom, a melyek évenként 200,000 métermázsa lisztet állítanak elő;

1 élesztő-gyár, a mely gyártmányával egész Oroszorszáig kivit.

Van ezen kívül 1 olaj-, 1 papír-, 1 dohány-, 4 gépgyár-, 2 koczkatalajgyár, 12 könyvnyomda, 1 gázgyár, 7 serfőzde, 4 szappangyár, 12 téglyagyár.

A nagyobb iparvállalatok közt föl kell említenünk az erdélyi pincesz-egyletet, mely 300,000 fnt részvénytőkével évről-évre nagyobb forgalmat csinál.

A mezőgazdaság és szeszgyárak melléklalkozásoképen ki kell emelnünk a marha- és sertés-hizlaltat, mint a melyek jelentékeny tökélet hoznak mozgásba. Az évenként kiszállított hizott marhák száma 14—15, a sertéseké 48—50 ezer körül áll.

Az itteni közgazdasági viszonyokat azonban leginkább képesek megvilágítani a pénz- és hitelintézeti adatok, miután az anyagi vállalatok élettel elemek, mellőzhetlen tényezője a pénz és hitel. A kamara kerület összesen 20 pénzintézetet számlál, van 2 bank, 9 takarékpénztár és 9 önségélyzintézet, melyeknél a részvénytőke (és tagsági törzsbetét)

	1.286,000 fntot,
a tartaléktőke	316,000 "
a betétek és kölcsönök	5.960,000 "
a kikölcsönzött összegek	6.454,000 "

A hol a vállalkozási szellem ekkora tökélet képes forgatni, ott kétségteleül meg vannak az anyagi fejlődésnek szükséges feltételei, ott az országos kamatlábat szabályozó bankfióknak nem csak tere nyílik a közhasznú működésre, de sőt arra mellőzhetlen szükség van.

(Vége köv.)

BELFÖLD.

(Az erdővidéki tantestület gyűlése. Diphteritis.)

Erdővidék, 1879. jan. 16.
Tegnap tartá az „erdővidéki tantestület” rendkívüli gyűlést Baróthon. Az ok, melyért e gyűlés össze lett hívva, valóban megérdemelte volna, hogy az egylet tagjai közzül senki se hiányozzék. E gyűlésen tárgyalatott ugyanis le a tanító-egyletek országos szövetsége tárgyában, az egyetemes tanító-gyűlés végrehajtó bizottsága által készített alapszabály-tervezet. A részletes tárgyalás rendén kitűnt, hogy ha ama szervezetben

„Szép nap, ragyogó, a mig tükrölt veszek.
Hadd lássam árnyam, a hol járok-kelek.”
és megy VI. Henrik hamvait ünnepélylyel eltemetetni és sírjára bűnő könyveket hullatva, azután a síró szemekkel Annához siet, ki „bírnai akar, de sokáig megtartani nem.”

Mily művészi játék ez Rikárdtól? ! Mig az arcz és szem, a lélek tükréi, fájdalomban és könyvekben olvadnak, a lélek benső világa pokoli örömben uszik.

Czélját elérte, a Warwick ház megijedt hívei — a piros rózsza párt — az övé Annával együtt, a mi Rikárd kezében jól felhasználható erő; e sikerrel megerősödve megy a palotába, hol a maga erőszakos lényével durva szitkokra fakadva, a királynéra és véreire támad. Escénában Rikárd nem alakoskodik, csak ráfogással él, csupán Eduárd bátyja iránt való jó érzését hazudja nagy hangon, nagy zajt csapva belőle. Rikárd e támadó föllépése is „kiszámitott” s a legnagyobb erélylyel, sőt dühvel végzi, hogy rettentően a páireket, lordokat a királyné és vérei ellen igzassa; a legdurvább gyanúsítással illeti a királynét, Clarence bátyjának rogságát, sőt a maga kegyvesztését is a királynénak fűjja föl, így hintvén el a viszálykodás mérges magvait, hogy átkos természetből magának a kalázos koronát arassa el.

A hatalmas lordok hisznek neki s így ezeknél is czélt ért, mert elfordította kebleiket a királynétől, mi Rikárdra fontos, mert Eduárd király halálosan beteg és így Rikárd egy lépéssel közelebb jut a koronához, illetve: előbb csak a protectoratéhoz Eduárd kiskoru fia mellett, a kik atyjok után következnek a trónra. Eduárd király magához hivatja a viszálykodó lordokat, hogy kibékítse a királyné és véreivel; mindnyájan a királynéhoz sietnek, csupán Rikárd marad öntepelődéseivel, hogy sötét terveit tovább fűzze, és lelkét áltatva, a bűnben jobban és jobban megedze:

„A roszt én teszem, s zajt én ütök”
mondja lelkében és a támadó lelkiismeretet ily szökkal fojtja el:

„Az eldugott vést csapra én ütöm,
S a bűn súlyát másokra hárítom.

kimagasló magasztos czél gyakorlati kivitelében csak valamennyire is megvalósulhatna, kötségen kívül a népoktatás ügye országos lendületet nyer. Mi természetesebb tehát, minthogy az „Erdővidéki tanítótestület” is csekély megjegyzéssel magáévá tette amaz alapszabály-tervezetet, s kijelenté, hogy az országos szövetségnek tagja kíván lenni.

A gyűlés utolsó felvonását egy kis intermezzo tette zajosabbá. Midőn a mulasztások igazolására került a sor B. E. n.-baczoni tanító ur jelenté, hogy a mult év november havában Bibacsfalván tartott vándorgyűlésen „fontos családi körülményei miatt” nem jelenhetett meg. Igazolásának, az alapszabályok értelmében, hely nem volt adható. — Hogy mennyiben vonják el családi körülményei épen akkor a gyűléstől, s egész öszön a tanítás körül megkivántató hivatalos kötelességének teljesítésétől, aincs tudomásom, de annyi bizonyos, hogy iskolájában, jogszerűen-e avagy nem, helyettes működött sokáig. Ideje volna, hogy az igazolások a mulasztók érdekében oly correctül történjenek, mikép ezt a k.-ajtai tanítók tevék, kik meg nem jelenhetésüknél indokait illető lelkésük által is ellenjegyeztették.

A járványos toroklob Baróthon is a lehető legnagyobb mérvet öltött; tegnap egy becsületes asztalos két gyermekét vívők egyszerre a temetőbe, kik a roncsoló toroklobnak estek áldozatul, s mi több, apa, anya, tehát a szülők is nagy mértékben szenvednek az irt betegségben. Megélné-e? Isten tudja! Ma újból a pék kis fiát fogják a nyugalom helyére kikisérni. És ez az ösztől fogva, kisebb-nagyobb interimalekkal, Baróthon így megy. A szülők késébeesetten kiáltanak orvosi segílyért, s ha már ez késik is valahol az éji homályban, az illető hivatalos közegeknek szigorú zárandszert kellene öv-intézkedések alapján életbe léptetni; mert ha marhavész alkalmával kemény szabályokat katonai karhatalommal is tudnak érvényre juttatni, miért ne lehessen ezt „embervész” alkalmával is megtenni? Katonaszágot körűnk Baróthra, mert ez a vídék forgalmi központja, s a vész onnan gyászosan hurcolható szét. Egy-egy ember lődörög ugyan néha a halottas házak előtt, de ezt csak olybá lehet venni, mint a szentelt vizet.

Sincerus.

Az erdőlyrészi háziipar- és iparfejlesztő egylet kérése

B. Kemény Gábor iparügyi minster urhoz.

(Tárgyalatott és pártolólág terjesztett fel Kolozsmegye f. hó 13-ikán tartott közgyűléséből.)

Nagyméltóságú minster ur!
Az erdőlyrészi háziipar- és iparfejlesztő egylet, a mult év tavaszán megalakulván, az erdőlyi részekben az ipar és különösen a háziipar fejlesztését szakipari iskolák, vidéki ipartanműhelyek, pályázatok, egy hazai iparszarnok és iparmuzeum felállítására által kívánja elérni.

Tekintve az állam mostoha anyagi viszonyait, az egylet az előbe tűzött nagy czélok bár egy részét a társadalom erőivel óhajtotta megközelíteni. E végre folyamodott az erdőlyrészi megyék képviselőbizottságaihoz, kérve, hogy a mint Pozsony és számos felsőmagyarországi megye a területén levő hasonló célgyletek javára teszik, a mi megyénk is közegeiket bizonyos évi tagság díjra

Clarence, kit a sötétre én dobék,
Megsiratom némely bángó miatt.
—
S azt mondom, a királyné és hívei
Ingerlik bátyám ellen a királyt.
Ök elhúszik majd, és bősúra fognak
Jegatni Rivers, Vaughan és Grey ellen;
De én sohajtok s az irást idézem,
Roszért hogy isten jót tennék parancsol:
Csupasz gázsgám” így öltöztetem.
A szentírásból orzott ócska rongyba,
És szentnek látszom, mig az ördögöt
Széltétre játszom.”

E magánbeszéd Rikárd cynikus vonását is élesen bélyegzi, e mellett ebből a jelenetből lesz érthető, hogy miért támad oly zajosan a királyné és véreire, de egyszerűs mind lélektani processus is ez, melylyel mélyebbre száll a bűnben, hogy fölfelé emelkedjék a lejtőn.

Ezt a magánjelenést nem lehet — nem szabad kihagyni. Ez köti össze azon láncszemet is, mely a két gyilkost Rikárdhoz vezeti, kik Clarence meggyilkolására Rikárdhoz jönnek a felhatalmazásért, melylyel Clarence börtönébe juthassanak. Rikárd a két gyilkossal való jelenetében egészen aláshílyed a posványba; nem leereszkedés ez tőle a gyilkosokhoz, hanem lealjasodás a hozzájuk, hogy bizalmukba lopja magát s ezáltal is leköze őket magához, egyszerűs mind erős elszántaságra, keményszívűsége bátorítván őket Clarence ékesenszólása ellenében. A gyilkosokkal pajtáskodó bánik, s oly könnyű vérdü hideg kegyetlenséggel, oly civilizorokodó hangon biztatja őket testvére meggyilkolására, mintha csak egy féregről volna szó:

„A balgasír; — mondja nekik — ti kirokódtok
Könyvet hullasztok. Ficzkók, dologra most;
El, el, végezzetek.”

De maga is utának megy, hogy a közelben örködjék a végrehajtás fölött, melylyel sietnie kell, mert Eduárd király a halálos ítéletet, melyet eszel erőszakolt ki tőle, visszavonta s most ezt kell neki megelőzni a bérelt gyilkosok által.

(Vége következik.)

kötelezőek; felkérte az összes megyéknek főispánjait és szolgabíráit, a városok polgármestereit, hogy a megküldött aláírási ivatek hivatalosan közösztetve tagokat gyűjtsenek; folyamodott az erdőlyrészekben létező összes állami és magán hivatalok főnökeihez, hogy alárendeltjeiket aláírásra bírák; hasonló aláírási ivatek és az egylet czélját ismertető felhívásokat küldött az erdőlyrészi felekezetek összes lelkészeihez, hogy a hívkekre az egylet érdekében hassanak; megnyerte az „Első magyar általános biztosító társaság” kolozsvári főügynökkését, hogy erdőlyrészi összes ügynökkéi tagok gyűjtésére utasítsa ezen felül az egylet hivatali uton is nagy agítatiót fejtett ki. Mindezen tevékenységazonban sokkal csekélyebb eredményt szült, hogy sem elegendő anyagi eszköz nyujtana az egylet hathatós működésére. Tapasztalva azonban a magas kormányának az erdőlyi részekben a sepsi-szentgyörgyi s a többi összes királyhágóntuli hasonló célgyletek fíránt tanúsított áldozatkészségét, bátorságot vesz egyletünk is a Nagyméltóságú minster urhoz állami segélyért folyamodni.

A midőn azonban ezt tesszük, kötelezős-gűnknek tartjuk Nagyméltóságod előtt ugy egyletünk jelenlegi anyagi helyzetét híven feltárni, mint eddigi működését és a remél állami segélylyel ezután megvalósítandó intézményeket megismertetni.

Egyletünk jelen évi működése legfőképp az előmunkálatokra s anyagi erő gyűjtésére terjedt ki. Sikerült ennek következtében megnyerni 384 pártoló tagot évi 2 fnt tagsági díj 6 évi kötelezettségével, 32 alapító tagot 50 fnt alapítványi tőke vagy összeg 6 százaléknak fizetési kötelezettségével. (Az alapítók között vannak Szamosújvár városa egy, Kolozsvár városa 5 alapítvánnyal.) Kolozsmegye községeit összesen 391 fnt évi kötelezettséggel, Tordamegye községeit 274 forint évi kötelezettséggel, mi összesen ez évre 3,033 frtot tett volna. Minthogy azonban Torda-Aranyosmegye még egyáltalán semmit sem fizetett be, s az alapító tagoktól még az alapítványi összegek nem vettek fel, csupán 1109 fnt gyűlt be. Ehez járulván még gr. Péchy Manó 500 forintot tevő nagylelt adománya, az ez évi bevétel 1609 forintot tett, melynel több a jövő évre is alig remélhető.

Ez összegből az egyletnek ez évre 677 forint kiadása volt, s ebből a nyár folytában Kolozsvárra állami segély mellett póttanfolyamra behívott néptanítóknak a műfargarásban való oktatásuk céljából Brientzből több rendbeli faragószám hozattatott és a legtöbb előmenetelt felmutató néptanítóknak részlelfizetésre kiosztatott 400 forint egy külföldi utra az egyleti igazgatólnak szavatoltott meg, ki e mellett tetemes anyagi áldozattal Ausztriában, Német-, Franciaországban, Londonban, Belgiumban, az iparos telepeket, szakiparoskolákat, iparmuzeumokat, kiállításokat 3 hónapra keresztül tanulmányozta, hogy az egylet a kísérleteket kikerülendő biztosan kezdhesse meg működését.

Az igazgató hazaérkezése után egyletünk választmányja a teendők roppant halmazából a következőket jelölte ki legelső sorban megvalósítandó czéljainak:

1. Bánfi Hunyadon egy gyermekjáték-tanműhely felállítását. A nevezett község e czélra a tanítóknak lakást ajánlott fel, egyletünk pedig a szerződést megkötötte Schönbhut Vilmossal, a hálleini osztrák állami faragászati iskola tanítójával, ki Würtembergben egy gyermekjátékgyár tulajdonosa és vezetője volt, a napokban körünkben megfordulván, már február elején meg is fogja nyitni a tanműhelyt. Ezen tanműhely, minthogy az egész monarchia külföldről: Szászországból és Berchtesgadenből hozatja be a csinosabb játékszereket, igen szép jövőnek néz előbe s nyugati havasaink aljában, a kalotaszegi magyarára nézve fontos nemzetiségi érdek is. Első berendezése azonban 600, a tanító évi fizetése 1200, a műhely fenntartása pedig évi 1000 frntba fog kerülni, mire már egymagában nem elégséges egyletünk összes évi bevétele.

2. A nyugati európai államokban a mocsások lecsapoltatván, nem fordul elő a kaka név alatt ismert sa külföldiek által becsesnek tartott háziipar anyag. Innen a székely kákamunkák s különösen az elég csinnal készített szatyrak akkora kelendőségnek örvendenek a külföldön, hogy azon csekély számú házi iparosok, kik az erdőlyi részekben Tacsos, Felén, Harasztkereken e cikkek készítésével foglalkoznak, nem voltak képesek a szükségletnek megfelelni. Egyletünk tehát a szükségletnek tartotta hazai iparunknak azon kevés ágai közül, melyeknek külföldön is piacuk van, emezt felkarolni, új formák, új cikkek behozatalával fejleszteni és a Mezőségeken, hol kaka ugyan bővön terem, de a lakosság által nem dolgoztatik fel, tanítás után tovább terjeszteni. Ennek következtében igazgatója által Tacsos a két legügyesebb kákafonót a téli hónapokra szerződöttetés miután Kolozsvárt nemely új formák és cikkek készítettését velők elsajátíttatott, e hó 6-án Maros-Ludasra a kákafonás tanítását megkezdte, mi az egyletnek havonkénti 100 forint kiadást okoz.

3. A szövetségi háziipar hazánkban a vidéki nép között még mind fentartja magát, habár a városokban, a régi erdőlyi magyar földön legáltalab egészén kihalt. Ez iparágat a városokban ismét felemelni csak igen költséges és gyökerecs intőzkedésekkel lehet, de a vidéken egy képzett vándortanító segítségével s egyszerű, de a jelenlegieknek sokkal tökélesebb szövőszékek terjesztésé-

